

V zadevi Beltram in Beltram Cerovšek proti Sloveniji
Evropsko sodišče za človekove pravice (peti oddelek) kot senat v sestavi:

Angelika Nußberger, *predsednica*,

Boštjan M. Zupančič,

Helena Jäderblom, *sodnika*,

in Stephen Phillips, *namestnik sodnega tajnika oddelka*,

po razpravi, zaprti za javnost, ki je bila 17. septembra 2013,

izreka to sodbo, sprejeto navedenega dne:

POSTOPEK

1. Zadeva se je začela s pritožbo (št. 10017/10) proti Republiki Sloveniji, ki sta jo na podlagi 34. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (v nadaljnjem besedilu: konvencija) pri Evropskem sodišču za človekove pravice 9. februarja 2010 vložila slovenska državljana Marijan Beltram in Anuška Beltram Cerovšek (v nadaljnjem besedilu: pritožnika).

2. Pritožnika je zastopal R. Završek, odvetnik iz Ljubljane. Slovensko vlado (v nadaljnjem besedilu: vlada) je zastopal njen zastopnik.

3. Vlada je bila o pritožbi obveščena 22. novembra 2012.

DEJSTVA

I. OKOLIŠČINE ZADEVE

4. Pritožnika sta bila rojena leta 1977 in živita v Ljubljani.

5. Pritožnika sta 2. oktobra 2007 pred Okrožnim sodiščem v Ljubljani začela pravdni postopek proti O. J. zaradi pomanjkljivosti v stanovanju, ki sta ga kupila od nje.

6. Pritožnika sta 2. aprila 2008 zahtevala obravnavo.

7. Okrožno sodišče v Ljubljani je 4. aprila 2008 odgovorilo, da zadeve pritožnikov ne more obravnavati prednostno in da obravnave ne more razpisati do konca leta 2008.

8. Pritožnika sta 6. februarja 2009 vložila nadzorstveno pritožbo. Med drugim sta poudarila, da bi moral biti prvostopenjski sklep v skladu s Sodnim redom izdan v 18 mesecih, njuna zadeva pa čaka na obravnavo že štirinajst mesecev.

9. Predsednik Okrožnega sodišča v Ljubljani je 26. februarja 2009 zavrnil nadzorstveno pritožbo pritožnikov ter ju obvestil, da sodišče zadeve ne more obravnavati prednostno in da bo v skladu z vrstnim redom za neprednostne zadeve razprava predvidoma razpisana v drugi polovici leta 2009.

10. Pritožnika sta 5. marca 2009 pri Višjem sodišču v Ljubljani vložila rokovni predlog.

11. Višje sodišče v Ljubljani je 27. marca 2009 zavrnilo rokovni predlog pritožnikov. Sklicevalo se je na vrstni red in dejstvo, da se njuna zadeva ne šteje za prednostno.

12. Pritožnika sta 25. maja 2009 vložila ustavno pritožbo proti zavrnitvi nadzorstvene pritožbe in rokovnega predloga, pri čemer sta trdila, da je bila njuna pravica do sojenja v razumnem roku kršena.

13. Ustavno sodišče je 3. novembra 2009 zavrglo ustavno pritožbo pritožnikov.

14. Okrožno sodišče v Ljubljani je 22. januarja 2010 opravilo glavno obravnavo in imenovalo gradbenega izvedenca, da bi ocenil trditve v zahtevku.

15. Okrožno sodišče v Ljubljani je 2. marca 2010 razrešilo imenovanega izvedenca in imenovalo drugega.

16. Med aprilom in junijem 2010 sta bili preloženi dve obravnavi.

17. Sodišče je 27. septembra 2010 opravilo obravnavo, zaslišalo izvedensko pričo in gradbenemu podjetju K. Z. odredilo, da sodišču zagotovi dokumentacijo glede gradnje stanovanja, ter preložilo razpravo na 8. december 2010.

18. Gradbeno podjetje K. Z. je 15. oktobra 2010 vložilo pritožbo proti sklepu sodišča glede zagotovitve dokumentacije z utemeljitvijo, da sklep ni bil dovolj natančen.

19. Obravnava, razpisana za 8. december 2010, je bila preložena zaradi pritožbe podjetja K. Z., ki jo je obravnavalo višje sodišče.

20. Višje sodišče v Ljubljani je 17. februarja 2011 ugodilo pritožbi in zadevo vrnilo sodišču prve stopnje.

21. Na obravnavi 9. marca 2011 je Okrožno sodišče v Ljubljani navedlo, da bo glede podjetja K. Z. izdan nov sklep, in preložilo obravnavo.

22. Okrožno sodišče v Ljubljani je 24. marca 2011 izdalo nov sklep in ga naslovilo na podjetje K. Z.

23. Potem ko je podjetje K. Z. s pismom z dne 14. aprila 2011 sodišče obvestilo, da bo dalo zahtevano dokumentacijo na voljo na svojem sedežu, je sodišče 19. aprila 2011 zaprosilo izvedenca, da pregleda dokumentacijo in dopolni izvedensko mnenje.

24. Izvedenec je dopolnilno mnenje predložil 7. oktobra 2011.

25. Na obravnavi 11. januarja 2012 je sodišče ugodilo predlogu pritožnikov, da se imenuje izvedenec za izpostavljenost hrupu.

26. Sodišče je 4. aprila 2012 imenovalo izvedenca za izpostavljenost hrupu.

27. Sodišče je izvedensko mnenje prejelo 25. maja 2012.

28. Sodišče je 24. avgusta 2012 opravilo glavno obravnavo. Ugodilo je predlogu, da se mnenje gradbenega izvedenca dopolni z upoštevanjem mnenja o obremenitvi s hrupom.

29. Gradbeni izvedenec je 15. oktobra 2012 predložil svoje dopolnjeno mnenje.

30. Okrožno sodišče v Ljubljani je 15. marca 2013 opravilo glavno obravnavo in zaslišalo gradbenega izvedenca. Istega dne je sodišče izdalo sklep, s katerim je ugodilo večjemu delu zahtevka pritožnikov. Sklep je bilo pritožnikoma vročen 17. aprila 2013. Obe stranki sta se pritožili.

31. Postopek še poteka pred Višjim sodiščem v Ljubljani.

II. UPOŠTEVANA DOMAČA ZAKONODAJA

32. Za upoštevano domačo zakonodajo glej *Žunič proti Sloveniji* (skl.), št. 24342/04, 16.–26. odstavek, 18. oktober 2007, in *Žurej proti Slovenji* (skl.), št. 10386/03, 16. marec 2010.

33. Poleg tega pa se v skladu s 50. členom Sodnega reda (Uradni list RS, št. 17/95, kot je bil s spremembami in dopolnitvami objavljen v Uradnem listu RS, št. 82/07) pravdni postopek, ki traja več kot osemnajst mesecev, šteje za sodni zaostanek.

PRAVO

I. ZATRJEVANA KRŠITEV PRVEGA ODSTAVKA 6. ČLENA KONVENCIJE

34. Pritožnika sta se pritožila, da trajanje postopka ni bilo v skladu z zahtevo po "razumnem roku" iz prvega odstavka 6. člena konvencije, ki se glasi:

"Vsakdo ima pravico, da o njegovih civilnih pravicah in obveznostih ... v razumnem roku odloča ... sodišče."

A. Sprejemljivost

35. Vlada je vložila ugovor, v katerem je trdila, da pritožnika nista izčrpala domačih pravnih sredstev, ki so jima bila na voljo. Sodišče meni, da je vprašanje, ali je bila zahteva, da mora pritožnik v obravnavani zadevi izčrpati domača pravna sredstva, izpolnjena, tesno povezana s pritožbo glede obstoja učinkovitega pravnega sredstva v smislu 13. člena konvencije. Zato meni, da je treba ta ugovor vlade po prvem odstavku 6. člena konvencije povezati z utemeljenostjo pritožbe na podlagi 13. člena konvencije. Poleg tega ugotavlja, da pritožba v tem delu ni očitno neutemeljena v smislu točke a tretjega odstavka 35. člena konvencije in da ni nobene druge podlage, po kateri bi pritožbo razglasilo za nesprejemljivo. Torej jo je treba razglasiti za sprejemljivo.

B. Utemeljenost

36. Sodišče meni, da se je obdobje, ki ga je treba upoštevati, začelo 2. oktobra 2007, ko sta pritožnika pred Okrožnim sodiščem v Ljubljani začela postopek, ki se še ni končal. To obdobje je torej na dveh sodnih stopnjah trajalo skoraj šest let.

37. Sodišče ponovno poudarja, da je treba razumnost trajanja postopka presojati glede na okoliščine zadeve in s sklicevanjem na ta merila: zapletenost zadeve ter ravnanje pritožnika in ustreznih organov, pa tudi, kakšen je bil pomen zadeve za pritožnika v sporu (med številnimi drugimi zadevami glej *Frydlender proti Franciji* [VS], št. 30979/96, 43. odstavek, ESČP 2000-VII).

38. Ob uporabi ustreznih meril Sodišče ugotavlja, da se postopek ne zdi zapleten in da pritožnikoma ni mogoče pripisati nobenih večjih zamud. Vseeno pa je sodišče prve stopnje potrebovalo več kakor dve leti za razpis prve obravnave ter dodatna tri leta in pol, da je izreklo sodbo.

39. V zvezi s tem Sodišče ponovno poudarja, da je država tista, ki mora svoj sodni sistem organizirati tako, da svojim sodiščem omogoči spoštovanje zahteve prvega odstavka 6. člena konvencije (glej *mutatis mutandis Tusa proti Italiji*, 27. februar 1992, 17. odstavek, serija A, št. 231-D, *Jama proti Sloveniji*, št. 48163/08, 36. odstavek, 19. julij 2012).

40. Sodišče po pregledu vsega gradiva, ki mu je bilo predloženo, in ob upoštevanju svoje sodne prakse (glej *Mušič proti Sloveniji*, št. 37294/02, 16.–18. odstavek, 1. junij 2006; *Mulej proti Sloveniji*, št. 42252/02, 16.–18. odstavek, 29. junij 2006) iz zgoraj navedenih razlogov meni, da so v obravnavani zadevi postopki do zdaj v celoti trajali predolgo in da zahteva po "razumnem roku" ni bila izpolnjena.

41. Torej je bil kršen prvi odstavek 6. člena.

II. ZATRJEVANA KRŠITEV 13. ČLENA KONVENCIJE

42. Pritožnika sta se še pritoževala nad odsotnostjo učinkovitega domačega pravnega sredstva v zvezi s predolгим trajanjem postopkov, kar je treba preveriti po 13. členu, ki se glasi:

"Vsakdo, čigar pravice in svoboščine, zajamčene s to konvencijo, so kršene, ima pravico do učinkovitih pravnih sredstev pred domačimi oblastmi, in to tudi, če je kršitev storila uradna oseba pri opravljanju uradne dolžnosti".

A. Sprejemljivost

43. Sodišče ugotavlja, da pritožba ni očitno neutemeljena v smislu točke a tretjega odstavka 35. člena konvencije in da ni nobene druge podlage, po kateri bi jo razglasilo za nesprejemljivo. Torej jo je treba razglasiti za sprejemljivo.

B. Utemeljenost

44. Pritožnika sta trdila, da nista imela na voljo nobenega pravnega sredstva, s pomočjo katerega bi pospešila postopke ali prejela odškodnino za njihovo neupravičeno trajanje.

45. Vlada je trdila, da sta pritožnika imela na voljo pravna sredstva, ki jih predvideva Zakon o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja (Uradni list RS, št. 49/06, v nadaljnjem besedilu: zakon iz leta 2006), za katera meni, da so se izkazala za učinkovita. Prav tako je trdila, da sta pritožnika vložila pospešitvena pravna sredstva že eno leto in štiri mesece po začetku postopkov, kar je bilo prezgodaj, in da bi lahko pravna sredstva ponovno vložila na poznejši stopnji postopkov. Vlada je tudi poudarila, da bosta imela pritožnika, čeprav so bila njuna pospešitvena pravna sredstva zavrnjena kot neutemeljena, priložnost zahtevati pravično zadoščenje po dokončni razrešitvi zadeve, kot to predvideva zakon iz leta 2006. Ob sklicevanju na odločitev Sodišča v zgoraj navedeni zadevi *Žunič* je vlada tudi trdila, da je Sodišče v tej zadevi razsodilo, da je pogoj dokončne razrešitve zadeve v zvezi z vložitvijo zahtevka za pravično zadoščenje zakonit način za zagotovitev, da pravično zadoščenje zajame celotno trajanje postopkov in tako prepreči ponovno vlaganje takih zahtevkov, medtem ko postopki še trajajo.

46. Sodišče ponovno poudarja, da 13. člen zagotavlja učinkovito pravno sredstvo pred domačim organom za očitano kršitev zahteve po prvem odstavku 6. člena, da se zadeva obravnava v razumnem roku (glej *Kudla proti Poljski* [VS], št. 30210/96, 156. odstavek, ESČP 2000-XI).

47. Sodišče še ugotavlja, da so pravna sredstva, ki so na voljo pravnim strankam za vložitev pritožbe glede trajanja postopka, v smislu 13. člena konvencije učinkovita, če "preprečujejo domnevno kršitev ali njeno nadaljevanje ali zagotavljajo primerno popravo vseh že storjenih kršitev" (prav tam, 158. odstavek). 13. člen torej daje drugo možnost: pravno sredstvo je "učinkovito", če ga je mogoče uporabiti za pospešitev odločitve na sodiščih, ki zadevo obravnavajo, ali za zagotovitev ustrezne odškodnine pravnim stranki zaradi dotakratnega zavlačevanja (prav tam, 159. odstavek). To nujno velja za načelo učinkovitega pravnega sredstva v smislu prvega odstavka 35. člena (glej *Mifsud proti Franciji* (skl.) [VS], št. 57220/00, ESČP 2002-VIII).

48. V zadevi *Grzinčič proti Sloveniji* (št. 26867/02, 3. maj 2007), ki ji sledi odločitev v zadevi *Korenjak proti Sloveniji* ((skl.) št. 463/03, 15. maj 2007), je Sodišče, ki je utemeljilo svoje sklepe s presojo zakonodajnih določb zakona iz leta 2006, ugotovilo, da je bil skupek razpoložljivih pravnih sredstev učinkovit tudi pri pretirano dolgih postopkih na prvi in drugi stopnji v tem smislu, da so bila ta sredstva praviloma zmožna preprečiti nadaljevanje domnevne kršitve pravice do obravnave brez nepotrebnega odlašanja in tudi zagotoviti primerno popravo vseh že storjenih kršitev (zgoraj navedena zadeva *Grzinčič*, 98. odstavek).

49. V naslednji zadevi *Žunič proti Sloveniji*, navedeni zgoraj, je Sodišče opozorilo na nujnost, da se postopki, ki že dolgo trajajo, še posebno hitro pravnomočno rešijo po izčrpanju pospešitvenih pravnih sredstev (prav tam, 50. odstavek). Poleg tega je poudarilo, da bi morali domači organi zagotoviti oškodovani stranki takojšen dostop do zadoščenja v obliki odškodnine, potem ko je uporabila pospešitvena sredstva (prav tam, 53. odstavek).

50. V zadevi *Jama proti Sloveniji* (št. 48163/08, 19. julij 2012) je Sodišče ugotovilo, da so se v okoliščinah te zadeve pospešitvena pravna sredstva in odškodninsko pravno sredstvo izkazala za neučinkovita, ker ni bilo potem, ko je pritožnik uporabil pospešitvena pravna sredstva, nobenega bistvenega napredka, prav tako pa mu ni bil omogočen takojšen dostop do odškodninskega zahtevka glede škode, povzročene zaradi nerazumnega trajanja postopka (prav tam, 47.–49. odstavek).

51. Sodišče ugotavlja, da je do tedaj, ko sta pritožnika vložila pospešitvena pravna sredstva, ki so bila zavrjena kot prezgodnja, njuna zadeva čakala na obravnavo na prvostopenjskem sodišču že štirinajst mesecev in da v tem obdobju sodišče ni ukrepalo. Sodišče še ugotavlja, da se v skladu s 50. členom Sodnega reda postopki, ki so trajali pred prvostopenjskimi sodišči več kot osemnajst mesecev, štejejo za sodne zaostanke. Ob sklicevanju na to določbo bi lahko pritožnika pričakovala, da bo po štirinajstih mesecih glede njune zadeve prišlo vsaj do nekakšnega napredka. Zaradi tega se Sodišče ne more strinjati s trditvami vlade, da sta pritožnika vložila pospešitvena pravna sredstva prezgodaj.

52. Sodišče ugotavlja, da zaradi sistema, ki ga določa zakon iz leta 2006, po katerem je dostop do odškodninske zahteve odvisen od dokončanja postopka, pritožnikoma ni bil omogočen takojšen dostop do pravičnega zadoščenja za neupravičeno odlašanje, potem ko sta izčrpala pospešitvena pravna sredstva.

53. Glede na navedeno Sodišče ugotavlja, da sta se v okoliščinah obravnavane zadeve obe poti izkazali za neučinkoviti. Skladno s tem Sodišče zaključuje, da je bil 13. člen konvencije kršen zaradi pomanjkanja učinkovitega pravnega sredstva. Glede na ta zaključek Sodišče zavrača tudi ugovor vlade glede izčrpanja pravnih sredstev v zvezi s 6. členom konvencije.

III. DRUGE ZATRJEVANE KRŠITVE KONVENCIJE

54. Nazadnje sta pritožnika uveljavljala tudi prvi odstavek 6. člena konvencije glede domnevne nepoštenosti postopkov, 14. člen konvencije in 1. člen Protokola št. 1 h konvenciji.

55. Sodišče poudarja, da lahko v skladu s 35. členom konvencije obravnava pritožbe, ki sta jih vložila pritožnika, šele potem, ko sta izčrpala vsa domača pravna sredstva.

27. Glede tega Sodišče ugotavlja, da postopki še potekajo. Torej so pritožbe pritožnikov prezgodnje in jih je treba zavrniti, ker niso bila izčrpana domača pravna sredstva v smislu prvega in četrtega odstavka 35. člena konvencije.

IV. UPORABA 41. ČLENA KONVENCIJE

56. 41. člen konvencije določa:

"Če Sodišče ugotovi, da je prišlo do kršitve konvencije ali njenih protokolov, in če notranje pravo visoke pogodbenice dovoljuje le delno zadoščenje, Sodišče oškodovani stranki, če je potrebno, nakloni pravično zadoščenje."

A. Škoda

57. Pritožnika sta skupaj zahtevala 12.000 EUR za premoženjsko škodo, za vsakega posebej pa po 4.000 EUR za nepremoženjsko škodo.

58. Vlada je zahtevke izpodbijala.

59. Sodišče ne more ugibati glede kakršne koli premoženjske škode kot posledice celotnega trajanja postopkov in zato zavrača ta zahtevek. Vseeno pa meni, da sta pritožnika nedvomno utrpela

nepremoženjsko škodo. Ob razsojanju po načelu pravičnosti jima po tej točki skupaj prisoja 4.000 EUR.

B. Stroški

60. Pritožnika sta zahtevala tudi 3.584 EUR za stroške postopka pred Sodiščem.

61. Vlada je zahtevek izpodbijala.

62. V skladu s sodno prakso Sodišča je pritožnik upravičen do povrnitve stroškov, če se izkaže, da so dejansko nastali in bili neizogibni ter da je njihov znesek razumen. V obravnavani zadevi Sodišče ugotavlja, da je zastopnikov honorar presegel honorar, predviden po domači tarifi, in da sta pritožnika sklenila poseben dogovor o višjem honorarju za pravno zastopanje pred Sodiščem, kar je po mnenju Sodišča neupravičeno, saj je bilo zastopniku na primer omogočeno, da pred Sodiščem uporablja slovenski jezik. Sodišče meni, da je pritožnikoma po tej točki upravičeno priznati znesek 1.500 EUR.

C. Zamudne obresti

63. Po mnenju Sodišča je primerno, da zamudne obresti temeljijo na mejni posojilni obrestni meri Evropske centralne banke, ki se ji dodajo tri odstotne točke.

IZ TEH RAZLOGOV SODIŠČE SOGLASNO

1. *razglaša*, da je pritožba glede predolgega trajanja postopkov sprejemljiva, preostali del pritožbe pa nesprejemljiv;
2. *razsoja*, da sta bila kršena prvi odstavek 6. člena in 13. člen konvencije;
3. *razsoja*,
 - (a) da mora tožena država v treh mesecih pritožnikoma skupaj plačati ta zneska:
 - (i) 4.000 EUR (štiri tisoč evrov) za nepremoženjsko škodo in morebitni davek;
 - (ii) 1.500 EUR (tisoč petsto evrov) in morebitni davek ter morebitni davek, ki se lahko zaračuna pritožnikoma v zvezi s stroški;
 - (b) da se za navedena zneska od dneva poteka treh mesecev do plačila obračunajo linearne obresti po stopnji, ki je enaka stopnji mejne posojilne obrestne mere Evropske centralne banke, za vse zamujeno obdobje z dodanimi tremi odstotnimi točkami;
4. *zavrača* preostali del zahtevka pritožnikov za pravično zadoščenje.

Sestavljeno v angleškem jeziku in 10. oktobra 2013 poslano v skladu z drugim in tretjim odstavkom 77. člena Poslovnika Sodišča.

Stephen Phillips
namestnik sodnega tajnika

Angelika Nußberger
predsednica